

POPEL A LAMPIÓN

NOËLLE RENAUDE

POPEL A LAMPIONIÝ

PRAHA 2008

Tato kniha vyšla s podporou programu
Culture 2000 Evropské unie

*With the support of the Culture 2000
programme of the European Union*

Education and Culture

Culture 2000

Tato kniha vychází za finančního přispění
Ministerstva kultury ČR

MINISTERSTVO
KULTURY

Translation © Tomáš Vokáč, 2008
Copyright © Noëlle Renaude, 1993
ISBN 978-80-903857-9-5

Je to změt strastí, malých lampiónků. Sem a tam. Mám jich takových po kapsách asi stovku, náhle se vynořují z rodné hroudy, v prach se obracejí, otrhanci bez věku, směšné oběti, sklácené bez minulosti, nájemníci hrobů, nedobrovolně vyzvaní k opuštění hostiny, římské svíce, z nichž stoupá dým kolmo vzhůru, až ke komu, až k čemu, až k vychrtlým nebesům, a kteří nekřičeli, nebo jen tak slabě, což je vlastně to samé, a kteří znovu přijdou, znovu se vrátí, znovu odejdou, znovu si zahrají pohřební písničku, každý svůj malý kousek, tři míčky za jeden frank, to není moc, trefíš se do misek, všichni se smějí, všichni se baví, trefíš se do paňáků, sejmeš nás celou hromadu za tři franky, to je jasný, tři franky tři partičky, deset franků dvanáct, všechno mi to tu rozmašírujte, zmasakrujte ten dav, obraťte vzhůru nohama celý tenhle seznam, ať to jde na odbyt i bez počítání, je to nikdy nekončící drama, stále se opakující náměty, melodrama k zabroukání, hloupoučký chvalo zpěv v popisném stylu, vaudeville k po-brečení si, který se nikdy nezmění, aby nakonec upadl do věčné manýry, vypršení nájmu, vyvlastnění sezónních hrdinů, sbohem šťastné nešťastné dny, pro každý sen je tu přečpané mauzoleum, smáčkne se trochu, je tu tak teplo, na životě je děsně blbý, že ho máme přesně vyměřenej, říká jeden z mých předků, kterého hodili i s celou jeho rodinou do pohřební jámy, tak tady je teda máme, ten nával mrtvých v nedělních šatech, bagáž otrhanců náhodně vyvržených na břeh.

BAPTIST: Narodil jsem se zemřel jsem.
A první.
AMÉDÉ: Narodil jsem se a zemřel jsem.
A druhý.
JULEK: Narodil jsem se a pak jsem zemřel. Zde odpočívá
v pokoji Julek.
A třetí.
BERTRAND: Narodil jsem se, žil jsem a pak jsem zemřel.
A čtvrtý.
SVATOSLAV: Rodím se, jsem a odcházím.
A pátý.
ADOLF: Narodil jsem se do mrazu a zhebnul jsem jedné
zlověstné noci.
A šestý.
JONÁŠ: Narodil jsem se mrtvý.
A sedmý.
EUSTACH: Narodil jsem se, ale můj život se tolik podobal
smrti, že když jsem zemřel, nebyl to žádný rozdíl.
A osmý.
ARNOLD: Narodil jsem se, plodil jsem a pak jsem zemřel.
A devátý.
KAZIMÍR: Narodil jsem se a pak, ejhle, na konci jsem ze-
mřel.
A desátý.
RACHEL: Byla jsem smrtelníkem, a protože my všichni
jsme smrtelníci, tak jsem taky, jakožto to, co jsme, tedy
smrtelníci, zemřela.
A jedenáctý.
CĚSAR: Narodil jsem se bezvýznamný, vážil jsem si Leon-
týny a pak jsem zemřel, aniž bych ze svého života udělal
víc, než pouhý souhrn vteřin, které mě otupily a pak
zahubily.
A dvanáctý.

PAVEL: Narodil jsem se, sedřel jsem se a pak jsem zemřel.
A třináctý.
ALFONS: Narodil jsem se a pak jsem zemřel, aniž bych měl
čas ten problém prostudovat.
A čtrnáctý.
KRYŠPÍN: Narodil jsem se, zplodil tři syny a pak jsem ze-
mřel.
A patnáctý.
NORIN: Narodil jsem se blbej, hrubej a nešikovnej a pak
jsem jako blbej, hrubej a nešikovnej, a ještě k tomu k smrti
udřenej, zemřel.
A šestnáctý.
RAYMOND: Narodil jsem se, abych byl, zesnul jsem.
A sedmnáctý.
DOMINIK: Přišel jsem na svět, abych se připravil na jeho
opuštění.
A osmnáctý.
ERNEST: Narodil jsem se, a žil jsem tak mizerně, než mě
uložili do rakve.
A devatenáctý.
ROLAND: Dali mi život, dobře, ale jen proto, aby mi ho
znovu vzali. Rád bych pochopil, někdy, jak se to má, že
vám něco daj, co vám pak zas vezmou, aniž by se vás na
cokoli zeptali.
A dvacátý.
ARMANDA: Narodila jsem se a byla jsem dost překvapená,
že musím zemřít.
A dvacátý první.
JOSEF: Narodil jsem se a pak jsem zemřel, aniž bych někdy
něco prožil.
A dvacátý druhý.
JINDŘICH: Narodil jsem se, namakal se, nalopotil se, nadřel
se a pak jsme úplně vyřízenej umřel.

A dvacátý třetí.

ISIDOR: Narodil jsem se a s Théem, oba dva dohromady, nevolníci, jsme robotou udření k smrti skončili.

A dvacátý pátý.

VENCA: Narodil jsem se, hodně pil mateřské mléko, hodně rostl, hodně se naplahočil, hodně nasklízal obilí, hodně se naválčil, hodně naženil, udělal deset kluků a stejně holek a pak jsem hodně chřadnul a pak jsem zemřel, a dobře zemřel.

A dvacátý šestý.

OSKAR: Narodil jsem se s křivým nosem a pak v třiceti šesti letech, u konce s dechem, jsem jedné noci zesnul.

A dvacátý sedmý.

FIRMIN: Narodil jsem se slabounký, málem jsem nepřežil první dny, kolem dvaceti jsem se oženil s Vizigótkou, dvanáctkrát ji zbouchnul, tolik se nadřel, tolik se štal, tolikrát jsem měl jazyk na vestě, tolikrát jsem potil krev, div jsem nevypustil duši, a pak mě ta dřina oddělala.

A dvacátý osmý.

ARSÉN: Narodil jsem se, vzal jsem na sebe svůj nelehký úděl, koupil dvě jitra blízko řeky, sázel jsem, rozséval, plevelil, sklízal, znovu jsem sázel, znovu rozséval, znovu plevelil a pak jsem zemřel.

A třicátý.

MELICHAR: Narodil jsem se v červenci, v den sklizně, zdědil jsem dvě jitra, jedno prase, tři slepice a navíc jedno kolečko, ve dvaceti jsem získal šest jiter, která jsem osíval, osazoval, znovu osíval, znovu plevelil, znovu obdělával a znovu kosil, zplodil jsem jednu dceru a pak na konci svých sil zemřel tenhle Melichar.

A třicátý první.

OKTÁVIE: Narodila jsem se, Volek mi dal šest dětí, Volky Nevolky, šest dětí, z nichž tři se narodily mrtvé, potom jsme obdělávali pole, chovali kravku, krmili králíky, vzali

k sobě matku a všechny její bratry a pak jsme únavou padli, on na podzim a já na jaře.

A třicátý třetí.

NOEL: Narodil jsem se, podílem jsem získal třetinu pole, jednu pendlovky a tři králíky, hrál jsem, pral se, poletoval a toulal se po kraji, pil jako duha a pak jsem chcípнул.

A třicátý čtvrtý.

LEOPOLD: Narodil jsem se na mizině a pak jsem zemřel, aniž bych na tom byl o moc lépe.

A třicátý pátý.

MICHAL: Narodil jsem se, život mně dal co proto, žil jsem jako cikán a pak zničený tou prázdnotou, která byla mojí existencí, jsem vypustil duši, beztak mi nebyla skoro k ničemu.

A třicátý šestý.

GILBERT: Narodil jsem se jako zlej, to mi řekli, ale žádnéj člověk na týhle zemi není rovnou zlej, mlátil jsem svou ženu, okradl své bratry, týral své syny, zbouchnul sousedku a pak jsem se z omrzlosti pověsil.

A třicátý sedmý.

EVŽEN: Narodil jsem se ještě horší, napadl jsem a vyhnal svoji matku, tloukl svoji ženu tak, že z toho umřela, bejčákem bil své dcery, surově zacházel se svými psy, měl jsem pouze jednoho syna a pak mě bez lítosti hodili do díry, bez výčitek svědomí, bez pohřebního průvodu, bez odpočívaj v pokoji.

A třicátý osmý.

LUDVA: Narodil jsem se jako nemanželské dítě, žil jsem v ústraní, pořád šizený, šikanovaný, vykořisťovaný, takový jsem byl a takový jsem taky zemřel.

A třicátý devátý.

KAŠPAR: Narodil jsem se jako poslední, ale zemřel jsem jako první, opotřebovaný, rozdrásaný, pošlapaný, vyždímaný, poražený.

A čtyřicátý.

EMIL: Narodil jsem se jako ten, který prohrává, měl jsem to po otci, protože ale nebylo nic, co bych mohl prohrát, nic jsem taky neprohrál, ale jako že bych někdy něco vyhrál, tak to teda taky ne, takže jsem nikdy nic nevyhrál, můj život uběhl a pak smrt, ta taky jen tak prošla kolem.

A čtyřicátý první.

BERTRAND: Narodil jsem se, budoval kariéru, vydělával, počítal a přepočítával, postavil si malý domek, pravidelně spořil, počítal a přepočítával, udělal si malou zahrádku. Měl jsem dvě děti a pak jsem zemřel.

A čtyřicátý druhý.

ALFONS: Narodil jsem se, opracovával kameny jako můj otec, říkali mi Morous, protože jsem morous skutečně byl, a pak jsem zemřel, rozmačkanej na kaši dvoutunovým balvanem.

A čtyřicátý třetí.

BLAŽEJ: Blažej se narodil, Blažej, to jsem já, Blažej se taky chopil nástrojů: šperhák, klínek, kladivo na roztloukání kamene, vůz, rumpál, hák a dřevěný klín, dřel, funěl, čistil kameny od hlíny, rubal ve skále, rozbíjel kameny, opracovával je, rozřezával, v zimě byl Blažej odveden, šel bojovat, zažil peklo tenhle Blažej, a jednoho dne, o deset let později, se vrátil, Janina již byla mrtvá, porodila mu dva syny, žil ještě dlouho a nikdo ho neznal a pak byl Blažej dlouho v posledním tažení, pak hynul a pak zemřel.

A čtyřicátý čtvrtý.

AUGUSTÝN: Narodil jsem se, přivedl Bertu do jináče a pak byl povolán do boje, zemřel jsem, zabítý hned na začátku bitvy a taky hned na začátku svého života.

A čtyřicátý pátý.

SIMON: Narodil jsem se a i já jsem znovu opracovával hru-bej vápenec, rozbíjel slín, dělal hezký kusy, rozřezával je

a pak jsem uhnanej, utrmácenej, chromej, rozlámane, dobítej padl tváří přímo do prachu. Rovnou mrtvej, jak dlouhej, tak širokej.

A čtyřicátý šestý.

ANATOL: Narodil jsem se šestý. Jednoho večera nás zasáhl blesk, začala hořet půda. Uhořel jsem, spálený s ostatními. Kromě jednoho.

A už jich máme padesát tři.

MARIUS: Narodil jsem se, plahočil se a pak jsem byl naverbován a poslán na všechny fronty, oklamal jsem tuhle velkou couru, tuhle pojídačku lidských těl, rozlámaný, totálně vyčerpaný, ale stále naživu, vrátil jsem se do rod-ného hnízda, kde mě smrt, tahle zpropadená velká coura, objevila.

A padesátý čtvrtý.

RENÉ: Narodil jsem se, můj život byl krátký, dostal jsem chřipku a pak jsem zemřel.

A padesátý pátý.

GERMAIN: Narodil jsem se bez otce, zařídil si kavárničku, miloval calvados, šnaps, kořaličku, breberku, zkrátka vše, co teče a co se pálí, abychom zapomněli na to, jak to všechno skončí, vypil jsem všechny zásoby, pořád opilý, tak jsem žil, vrávorající otec osmi dětí, dvakrát ženatý, pak jsem zemřel na kraji nějakého příkopu, poražený.

A padesátý šestý.

ÁBEL: Narodil jsem se, vydal se na moře, udělal čtyři děti Marii, dvě Zuzaně, jedno Hyacintě, a pak mě jedna vlna v blízkosti nějakého mysu spláchla spolu s ostatními k pohřebnímu procesí na dno oceánu, kde dřímají sirény.

A padesátý sedmý.

LUCIEN: Narodil jsem se, měl jsem štěstí, byl jsem zproštěnej vojenský služby, protože jsem měl neštovice, moc špatně krmenej, kulhavej a úplněj mrzák, viděl jsem umírat

své bratry, tři strýčky a jednoho synovce, oženil jsem se v třiceti letech se čtyřicetiletou vdovou, měl jednu dceru, revmatismus v celém těle, pak jsem zemřel ve svém pelechu, hrozný muka.

A padesátý osmý.

ANEŽKA: Narodila jsem se, milovala nějakýho notáře a pak nějakýho vojáka, kterýho pustili z vojny, ukázalo se, že je mlynář, pak vypukla válka, toho mlynáře mobilizovali a poslali do první linie, kde se jednoho krásného večera nechal zabít dělovou koulí, která mu rozdrtila hlavu, rozmaširovala oko a obě uši, urazila nos a na padrti rozmlátila zuby. Sama jsem vychovávala svoje dítě, které jsem měla s nějakým bednářem. Ten bednář mě hodně soužil. Milovala jsem jinýho vojáka, kterež se ztratil během nějakýho konfliktu. Zemřela jsem, sama, vopuštěná, stará, zlá, smradlavá a ještě k tomu nevěřící.

A šedesátý.

PAVLÍNKÁ: Narodila jsem se, osudově předurčena od prvního dne statkáři Petříkovi, který mi udělal obrovské dítě, které žilo na světě jen proto, aby vidělo svou matku vydechnout naposledy.

A šedesátý první.

KLEMENT: Narodil jsem se napůl udušený, vytažen úplně filový z mrtvé matky, krmený ovčím mlékem, vychovávaný větry ze Západu, zanedbávaný svým otcem, nenáviděný svou macechou, zdrhnul jsem ve dvanácti letech, vandrák, zlodějíček, čeledín na statku, nádeníček, úplnej analfabet, zachráněný nějakou Pikardankou, která mě naučila číst, psát, počítat, přešel jsem celou Francii, utekl válce, vrátil se ke své Pikardance, stal se poštákem, poslal jsem Gastona k bratrům, pak do velkého církevního semináře, pak k synům pluku a Gaston mě tolik zklamal, zemřel jsem ve své zahradě, tváří otočený přímo ke slunci, s hruškou v ruce.

A šedesátý druhý.

GASTON: Narodil jsem se rozmazlovaný, hýčkaný, obletovaný, zbožňovaný; poslaný k bratrům, odkud jsem se nechal vyhodit, pak velký církevní seminář, prásknul jsem jim dvěma před nosem, musím naklusat do vojenské školy, chci žít ve velkém, chci malovat. Namaluji slavného velkého Krista Vykupitele, velkou Pannu Marii s hroznovým vínem, sklenici zavařeniny, několik cibulových slupek, cestu ve zoraném poli, bitvu u Etretat, a pak slabé plíce, onemocním a umírám. Vstupuji pod zem v plné síle.

A šedesátý třetí.

HELENA: Narodila jsem se, rozhodnutá dobře žít, žila jsem, jak jsem mohla, tedy velmi špatně, a pak jsem zemřela.

A šedesátý čtvrtý.

RENÉ: Narodil jsem se, je třeba se dobře narodit, pracoval jsem jako truhlář a pak jsem zemřel, je třeba, aby se umíralo.

A šedesátý pátý.

ZUZANA: Narodila jsem se, naučila jsem se vyšívát, háčkovat, číst noty, modlit se k Pánu Bohu, k Panně Marii, k Ježíšku, nedůvěřovat mužům, v pětadvaceti jsem potkala Alberta, byl tesař, nevěřící, ledabylý, shovívavý, měli jsme spolu patnáct maličkých, všechny se mi pomíchaly, nechala jsem je pracovat, neztratila jsem ani jediné, stále jsem uctívala našeho Pána a pak jsem ztratila Alberta a svého posledního maličkého a pak přišla řada na mě, Bůh všemohoucí si mě k sobě povolává, třesoucí se odevzdávám mu svou pokojnou duši, ať mě Ježíš Kristus uchrání od věčného zatracení, ať mě osvobodí od moci ďábla, Všemohoucí Pane, ať apoštolové, svatí, andělé a archandělé, mučedníci a mučednice za mě orodují. Jsem vaše služebnice, můj Pane. Byla jsem dobrá, můj Bože, ale žádný člověk na této Zemi není zcela bez viny.

A šedesátý šestý.

ANTONÍN: Narodil jsem se, byl jsem ministrant, syn Marie, zasvěcen modré, nosil jsem kříž, podával svěcenou vodu, cídil kadidelnice, oprašoval klekátka, doplňoval křížma, vybíral příspěvky při mši, pomáhal kněžím, celých dvacet let, rozkmoťil jsem se s církví i s celou svou rodinou, stal jsem se plavčíkem, pak námořníkem a pak, jednoho dne, jsem, daleko od pevniny, zemřel.

A šedesátý sedmý.

JINDŘICH: Narodil jsem se, pral jsem se, bouřil jsem se proti vlnám příboje a najednou. Jednoho večera jsem se zabil.

A šedesátý osmý.

GILBERTA: Narodila jsem se, milovala jednoho násilníka, odešel přede mnou, moc jsem ho postrádala, chtěla jsem zemřít, ale pak jsem na něj zapomněla, pak jsem se naučila žít, pak mi vypověděla hlava a pak i já jsem se přidala ke všem těm v rubáši.

A šedesátý devátý.

ERNEST: Narodil jsem se, okoval koně, opravil mlátičky, va-
zací stroje, měl velké kníry, nechtěl jsem zemřít, vzpouzel
se, chroptěl jsem, vydržel jsem dalších šedesát pět dní
a pak mě malý závan větru shodil z větve, na které jsem
se zachytil, poletoval jsem jako listí jasanu v listopadu,
uchováváje si své poslední vydechnutí, žijící stále v mém
nitru, zahlédl jsem faráře, jeho stín na zdi, jeho ruku před
mým nosem, držel jsem si své poslední vydechnutí, tu
malou zatoulanou, utajenou a vlahou kuličku ve svých
útrobách, podobně jako mě tam měla moje matka, to
už je tak dávno. Ne!, jeho ruka vyznačila znamení kříže
nad mým čelem. Ne!, proti své vůli, přestříhl jsem v této
vzpouře poslední nit, která mě poutala k zemi, podvolil
jsem se, proti své vůli. Donutili mě podrobit se, pod-

lehnout, vyklidit scénu! Sbal si svoje kosti, sbal si svoje
fidlátka a vypadni! Do truhly s ním! Do jámy! Do žumpy!
Do odpadu!

A sedmdesátý.

JULIE: Narodila jsem se nějakého 11. ledna a zemřela něja-
kého 18. dubna.

Sedmdesát jedna.

LUISA: Narodila jsem se, jak plyne čas, jsem netušila, jednoho
dne v červnu, trochu po poledni, jsem čurala a najednou
mi to bylo všechno úplně jasné, zavolala jsem „Jirko“, ale
moje „Jirko“ mi zůstalo v ústech jako chomáč bavlny.
Pch, nohy podlomené, sjela jsem z mísy, moje existence
skončila na záchodku.

A sedmdesátý druhý.

JIŘÍ: Rodím se v Calvadosu, znám dobře Lamanšský průliv,
pracuji na pobřeží, беру si jednu krajanku, udělám jí šest
dětí, otevírám výčep, opravuji střechy, vyrábím hračky ze
dřeva, mřížoví do zahrad a pak úplně pitomě umírám.

A sedmdesátý třetí.

LEON: Narodil jsem se, hodně jsem se díval, nikdy jsem ne-
pochopil důvod, proč bych měl pokračovat, pokračoval
jsem, abych viděl. A viděl jsem.

A sedmdesátý čtvrtý.

ROZÁLIE: Narodila jsem se, viděla jsem přicházet tři sta de-
vadesát devět ročních období, sedm dětí vycházet z mého
břicha, pět válek, viděla jsem umírat svého otce, chroptět
svou matku, podlehnout snoubence, zhasnout bratry,
skonat sestry, viděla jsem mizet naše sousedy, odcházet
starosty, loučit se řezníka, pekaře a hokynáře, viděla jsem
své přátele z dětství, jak odcházejí ze světa, staré, mladé,
jak opouštějí svou partii a pak jsem zanikla jako poslední,
aniž bych měla na ten problém nějaký názor.

A sedmdesátý pátý.

A pak ještě byli Martin, Lea, Roger, Gustav, Emílie, Miša, Paskal a Paskalka, Theodol, Yveta, Silván a Leontýnka, Gabriela a August, René-Paul a Helena, dva Raulové a jedna Leopoldina, kteří nám dohromady dávají devadesát čtyři sečtených zapomenutých, zapuštěných v neproniknutelné prázdnotě, chybějících, shlukujících se v mých vnitřnostech a střevech s celou tou jejich drobotinou, pra-bratrance a prasestřenicemi, slepicemi a kuřaty, kohouty, kočkami, králíky, psy, krávami, prasaty, jablky a jabloněmi, oběti beze jména a bez tváře, oběti hrůzného oprávněného krveprolití.

A pak jednoho dne. Vlastně ne. Jedné noci. Jedné strašné noci. Jedné děsivé noci. Pomíjivé dějství z operety na pokračování, s bouří, silnými nárazy větru, hrůza a děs a setkání Julie, řečené Maminka, a Adolfa, řečeného Tatínek.

MAMINKA: Jaká to strašná noc! Jaká to děsivá noc!

Vše pochmurné, zlověstné a větrem zmlítané zároveň. Ba co více, jsme uprostřed lesa.

MAMINKA: Jsem sama, uprostřed lesa, snažím se, abych se nebála. A přesto je čeho!

A jak by ne! Je totiž válka! Druhá, jak se jí tentokrát říká.

MAMINKA: Svinská válka!

Nepřítel se tu potlouká, nepřítel tu šmejdí, dokonce tady, uprostřed lesa, když je noc, se to může stát. Maminka se vrací z města. Její otec, matka, bratři, sestry, obě tety, strýc, prarodiče, dokonce i soused ji už ráno vyslali do města na malý nákup. Nese toho spoustu.

MAMINKA: Svinskej kufr!

Je těžký, taková tíha, je tam tolik věcí.

MAMINKA: Svinský vepřový, svinský drůbeží, svinská bavlna, svinskej cukr. Už nemůžu. Sedám si.

Sedá si na pařez, tam, uprostřed lesa, přímo uprostřed té strašné noci, tma tmoucí okolo. Něco tam v tichu houká. Něco tam v temnotě praská.

MAMINKA: A je to tady. Už mám strach. Kéž bych si byla nesesadala. Už nemám odvahu. Už nemám vůli. Jsem příliš mladá na to, abych podnikala podobné věci.

Okolí je tak smuteční, začíná se třást, pak začne plakat, na svém pařezu, nadává si a brouká nějakou melodii, aby si dodala odvahy.

MAMINKA: Čínská noci, mazlivá noci, noci lásky!

Ale hrůza je všude. Zemře strachy.

MAMINKA: Ne! Nepřišla jsem na svět, abych skončila tady.

A tak zpívá ještě trochu hlasitěji.

MAMINKA: Mazlivá noci, noci měsíční...

A PRÁVĚ TEĎ PŘIJÍŽDÍ TATÍNEK!

MAMINKA: Nějaké auto!

Nepřítel? Přítel? Hrůza hrůz! Maminka se postaví na nohy, znovu vezme kufr a skočí do příkopu, když ji dvě světla osvětlí a ukončí její snahu.

MAMINKA: A hotovo! Je se mnou konec! Svinskej zákaz vycházení!

Auto zabrzdí. Tatínek vystupuje.

TATÍNEK: Tak co?

MAMINKA: Co?

TATÍNEK: Úplně sama, uprostřed lesa, v noci? Je válka. Nepřítel je nedaleko. Ukažte? Ještě tak mladá! S tolika věcmi!

MAMINKA: A vy? Co děláte venku, pane, v tuhle hodinu?

TATÍNEK: Jsem voják. Na velitelství.

MAMINKA: Na velitelství!

TATÍNEK: Vracím se z města, kam mě poslali k lékárníkovi pro účinný lék na uvolnění zá-zá-zá, zá-zá-zácpy mého plukovníka. Už je tomu deset dní, co se můj nadřízený svíjí bolestí. Tak jsem tedy statečně čelil téhle noci, téhle střelbě, těmto bleskům a tomuto temnému lesu, abych si vysloužil prýmký za tento elixír zde. Tak svezu vás?

Maminka váhá.

MAMINKA: Nevím. Neznám vás.

TATÍNEK: Jmenuji se Adolf.

MAMINKA: Adolf, můj Bože! Jak zhoubné jméno!

Klesne zpátky na pařez, viditelně znepokojena.

TATÍNEK: Mám další dvě na výběr.

MAMINKA: A pak, co dalšího ještě?

TATÍNEK: Mám jeden a půl prýmký. Co dodat? Jsem z Normandie.

MAMINKA: To nic neznamená. Mám se na pozoru. Normální. Za tu dobu.

TATÍNEK: Teda? Nastoupíte, nebo nenastoupíte?

MAMINKA: Rozmýšlím se.

TATÍNEK: Dáváte přednost tomuhle lesu, těmhle zvířatům, těmhle němčourům přede mnou? Sbohem, husičko!

Tatínek, uražený, nastupuje do svého auta. Maminka už neváhá. Rozběhne se a přidá se k tatínkovi.

MAMINKA: Tak jsem tady! Odvezte mě! Bydlím pár set kroků odsud. Mám velkou rodinu. Šest sester, tři bratry, třicet pět bratranců, za pět měsíců mi bude osmnáct, měřím metr padesát, vracím se z trhu, koupila jsem velikánské kuře, pařížskou šunku, dva metry jelit, štůček bavlny, libru a půl cukru, jsem skoro na konci cesty, ale už nemůžu, potěžte kufr, mám dřeváky.

Tatínek vítězí. Maminka se třese. Auto odjíždí, projíždí lesem, vynořuje se na planině ve světle měsíce. Tatínek nic neříká. Maminka také ne. Hledají slova. Příliš pozdě. Přijíždějí do vesnice. Zvonice, korouhvička, náměstí s radnicí a bálem v době míru, 14. července.

MAMINKA: Bydlím tady. Tam, kde je úplná tma. Zhasnuli.

Spí. Mohli na mě alespoň počkat. Svinská rodina!

TATÍNEK: ...

Ne! Tatínek, v rozpácích, rozrušený, nemůže už nic předstírat.

Maminka bude vystupovat, netušíc touhu, která se právě spřádá, netušíc, že právě v tomto jediném okamžiku se rýsuje logické pokračování. Je to rozhodující okamžik. Maminka otevírá dvířka, chystá se poděkovat. Tatínek si řekne „běž do toho!“. Ale nemá čas si to říct, vrhne se bez přemýšlení k dvířkům, chytne maminku za ruku, maminka šahá pro kufr, aby vystoupila. Maminka klopýtne a slabě vykřikne.

MAMINKA: Co. Co je?

Maminka padne otci do náručí. A je to.

Je to další oko v proplestenci rodin, ahoj kluci, kam se vrátím, tady je to dobrý, co je to za lidi, tatínek, maminka, ta kaše není dobrá, nechci polívku, jez, ať rosteš, měj nás rád, neodcházej, tloustni, život je krásný, uvidíš, jak je život krásný, vezmi si lampión a do průvodu, podej nám ruku, tam to není hezké, říkali jsme ti to!

KONEC

1992

PRACH JSI A V PRACH SE OBRÁTÍŠ PODLE NOËLLE RENAUDE

Noëlle Renaude se narodila v roce 1949 v Boulogne sur Seine. Do obrovského a notně přeplněného světa francouzské dramatiky vstoupila rychle a nekompromisně. Ve dvaceti sedmi letech se po studiu historie umění a estetiky, doplněné o orientální jazyky, vrhla na psaní, které se brzy zcela jednoznačně orientovalo na divadelní texty.

Autorka, která má za sebou více než dvacet formálně i obsahově různorodých divadelních her a která je pro českého čtenáře i diváka prozatím velkou neznámou, začala s psaním v okamžiku, kdy podruhé pročítala Proustovo Hledání ztraceného času. Unesená obrovskou verbální silou Proustova jazyka, stejně jako jazyka děl Jamese Joyce, začala Renaudová bez rozmyslu s dramatickým psaním, aniž by cokoli věděla o praktických a formálních náležitostech podobných textů. Již od začátku se potýkala, jak sama tvrdí, s divadelními konvencemi a s tradičním pojetím dramatu. Žádná čtvrtá stěna, žádné realistické a iluzivní divadlo u ní hledat nemůžeme.

Nejedná se o záměrnou bitvu s klasickým divadelním textem, ale o snahu nalézt takové formy a postupy, možná i velmi tradiční a dávno v divadelních hrách využívané, které umožňují vyobrazit člověka pouhými slovy, pouhými promluvami a odhalovat tak jeho tělesné, duševní i duchovní stránky. Slovo a řeč jsou pro Noëlle Renaudovou zcela zásadní a dominantní prvky, zatímco děj a příběh mají spíše podružnou roli. I přesto se v každém textu příběh nebo příběhy nenápadně osnují či alespoň naznačují, čtenář se neztrácí ve vesmíru pouhé slovní ekvilibristiky. Člověk zde slova a promluvy samovolně ani uměle nevytváří, naopak slovem a řečí vzniká, formuje se a vyrůstá z ní.

Autorka si neustále klade stejnou, základní otázku, totiž zda pouhá zvuková podoba slova na jevišti je natolik silná, aby z ní vyvstalo divadlo, aby se z ní utvořila srozumitelná výpověď. A sama nám pak svými texty odpovídá. Tvrdí, že její hry jsou předurčeny pro divadlo, nikoliv snad proto, že by byly dokonale dramatické a výrazně dějové, mnohdy právě naopak, ale právě proto, že divadlo je pro ni nejdokonalejším místem, jednoznačně určeným a zasvěceným výhradně slovu.

U dramatiky Noëlle Renaudové se ale není třeba obávat přehnaného metafyzického filozofování a intelektuální nečitelnosti, ačkoliv lze vytušit, že Valère Novarina či Philippe Minyana, novátoři obsahů i forem francouzského dramatu, ji přinejmenším inspirují. Navíc její spolupráce s režiséry, jako jsou Robert Cantarella nebo Frédéric Fisbach a mnoho dalších, která začíná od počátku devadesátých let, je na Renaudové pozdějších hrách zcela patrná a její textové rébusy nejsou při zapojení základní režiséřské či čtenářské imaginace v žádném případě nehratelné nebo nečitelné. Ostatně i hra *Popel a lampióny* (*Les cendres et les lampions*), která vznikla v roce 1993 na zakázku Rolanda Fischeta a jeho divadelního souboru Bláznivá myšlenka (*la Folle Pensée*) pro cyklus s názvem *Vypravování o zrození* (*Recits de naissances*), se divadelním scénám nevyhýbá a chová se podobně jako pověstná Rubikova kostka: zprvu složitá a nesestavitelná, později jednodušší a pravidelnější, stále však záhadná, nepoddajná a především hravá a zábavná. Což se dá směle tvrdit i o dalších hrách Noëlle Renaudové, za všechny připomeňme nejznámější díla jako *Liška ze severu* (*Le Renard du Nord*), *Růže, australská noc* (*Rose, la nuit australienne*) nebo *Má Solange, jak ti popsat mou zkázu*, *Alex Roux* (*Ma Solange, comment t'écire mon désastre, Alex Roux*). Humor, ať v jakékoli podobě, v hrách Noëlle Renaudové nikdy nechybí.

Další nezanedbatelnou inspirací jsou i autorčiny novinářské zkušenosti. Ty získala během spolupráce v revue Canal, kde se starala mimo jiné o divadelní rubriku, a v revue Théâtre/Public, ve které publikovala na začátku devadesátých let. V obou časopisech se seznámila s nespočtem divadelních her nebo textů o divadle, a tím také s novými možnostmi psaní. Kvůli obživě pak souběžně pročítala řadu sentimentálních románů pro ženy, z nichž vytvářela zkrácené digestové verze, a i zde nacházela nové inspirace a nápady, příkladně použité i ve hře *Popel a lampióny*. Druhá část textu je zjevná parodie sentimentálního melodramatu jako vystřiženého z tvorby francouzského klasika tohoto žánru René-Charlese de Pixérécourta. Zatímco první, nedialogická část má k jakémukoli žánrovému vymezení velmi daleko.

Popel a lampióny je totiž klasický text Noëlle Renaudové. Citlivá skládačka velkého divadla světa jedné rodiny, kde nechybí osvobozující smích, černý humor, poetické a melancholické pasáže střídající se s přímými, ostrými a krutě pravdivými, reálnými podobami života. Renaudová vypočítává své předky, malé lampiónky, které mají nejrůznější charakter, vlastnosti a osudy a kterým byla vymezena pouze nepatrná část na jejich cestě životem. Nejedná se však o jednu přesně vymezenou rodinu, ale jakoukoli rodinu zachycenou v neúprosném běhu času a dějin. Takoví jsme byli, říká Renaudová, malí, nicotní, malicherní, lopotící se, ženoucí se nevědomky ke konci, ke smrti, a přesto stále milující, toužící, doufající a snad i někdy pokorní a plní naděje při hledání ztraceného času. Ne všechny vzpomínky se zachovaly, ne všechny své předky známe, a proto i výčet těch, kteří nás předcházeli, není úplný. Pranic na tom ale nezáleží, protože všech těch téměř sto vypočítaných a promlouvajících postav bohatě stačí k tomu, abychom si s každou jejich počáteční a závěrečnou replikou „narodil jsem se ... zemřel jsem“ uvědomili, že člověk

je vždy podřízen biblickému rčení „prach jsi a v prach se obrátíš“. Je to zkrátka změť strastí i radostí, malých lampiónků, jejichž plamen někdy a někde začíná a někdy a někde končí. Trochu patetické, ale zcela skutečné.

Tomáš Vokáč

edice Evropská dramatika 2. poloviny 20. století
svazek 14

Noëlle Renaude
Popel a lampióny

Z francouzského originálu *Les cendres et les lampions*
vydaném nakladatelstvím *Éditions Théâtrales* v roce 2003
přeložil a poznámku o autorovi napsal Tomáš Vokáč
Edičně připravil Transteatral
Redakce Marta Ljubková
Grafická úprava a sazba podle osnovy Jana Šavrdy
Honza Petružela
Vydalo nakladatelství Transteatral, o. s. v Praze roku 2008
jako svou 19. publikaci
Tisk a vazba Printia, Praha
Vydání první. 26 stran
ISBN 978-80-903857-9-5

*Aktuální informace o knihách nakladatelství Transteatral, o. s.
najdete na internetové stránce www.transteatral.cz*